

Buro Maerlant
Landschap, Ecologie & Ruimtelijke Ordening

BM-NOTITIE 2016

Dussen Binnen drie locaties

Nader onderzoek broedvogels en vleermuizen 2016

J. van Suijlekom, 31 oktober 2016

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van ZLTO heeft Buro Maerlant een nader onderzoek naar de huismus en vleermuizen uitgevoerd ten behoeve van de voorgenomen ingrepen de deelgebieden Dussen Binnen 7, Binnen 15-17 en Binnen 19 in de gemeente Werkendam (figuur 1). Vanaf nu wordt gesproken van 'het plangebied'. Aanleiding voor het onderzoek is het voornemen de bebouwing geheel of gedeeltelijk (Binnen 15 en 19) te slopen voor de bouw van nieuwe woningen. Het plangebied is tijdens eerder uitgevoerd onderzoek op 20 augustus 2015 beoordeeld als geschikt voor de huismus en vleermuizen. Tevens is een broedlocatie van de steenuil aangetroffen (Buro Maerlant, rapportage Ffwet, 6 oktober 2015). Gezamenlijk met de eerder uitgevoerde quickscan geeft onderhavig rapport een compleet beeld van de aanwezige natuurwaarden.

Figuur 1

Globale begrenzing van de deelgebieden Binnen 7 (donkerblauw), Binnen 15 (lichtblauw) en Binnen 19 (geel) op een luchtfoto van Google.

1.2 Methode / doel

Onderhavig nader onderzoek is uitgevoerd conform de meest actuele onderzoeksstandaarden: Het vleermuizenprotocol 2013 en de voor de betreffende soorten beschikbare soortenstandaards van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. In tabel 1 op pagina 3 zijn de onderzoeksmomenten en weersomstandigheden weergegeven. Het veldonderzoek is uitgevoerd door J. van Suijlekom.

Broedvogels

Huismus

Op twee ochtenden in de eerste helft van mei is het plangebied gericht onderzocht op de aanwezigheid van huismussen. Hierbij werd gelet op tjilpende mannetjes en overig nestindicerend gedrag.

Steenuil

Het broedgeval van de steenuil was reeds bekend. Tijdens de nachtelijke ronden is gelet op het foerageergedrag van de aanwezige steenuilen. Bij de uilenwerkgroep van Altenatuur zijn gegevens opgevraagd over aanwezige uilen in de ruimere omgeving van het plangebied. Voor de onderbouwing in het nog op te stellen mitigatieplan kunnen deze gegevens worden gebruikt om de status van het aanwezige broedpaar in relatie tot de omgeving weer te geven.

Vleermuizen

Het plangebied en de nabije omgeving is in de periode mei tot begin oktober conform het protocol vleermuizen van de Gegevensautoriteit Natuur onderzocht. De te verwachten soorten betroffen de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de laatvlieger.

In het voorjaar is gericht onderzoek gedaan naar kraamverblijven en zomerverblijven. Hiervoor zijn twee avondbezoeken en één ochtendbezoek uitgevoerd. Het onderzoek in het najaar was gericht op baltsende mannetjes. Eventueel aanwezige paarverblijven / paarterritoria zijn middels twee ronden vastgesteld, waarbij rond middernacht op verschillende plekken werd gepost. Tijdens alle bezoeken is ook de ruimere omgeving onderzocht op foeragerende dieren en op de aanwezigheid van vliegroutes. Met behulp van een detector (Batlogger M en Pettersson D240x) met een heterodyne functie en *realtime* opnamefunctie zijn vleermuizen aan de hand van de echolocatiegeluiden op naam gebracht en gelokaliseerd.

Datum	Tijdstip / soortgroep primair	Temperatuur	Bewolking / neerslag	Wind (Bft)
04-05-2016	Ochtend (huismus)	6 °C	Onbewolkt	nihil
12-05-2016	Ochtend (huismus)	19 °C	Onbewolkt	2-3 (4)
25-05-2016	Avond (vleermuizen)	12 °C	Bewolkt, droog	1-2
30-06-2016	Avond (vleermuizen)	16 °C	half bewolkt, droog	nihil
04-07-2016	Ochtend (vleermuizen)	11 °C	Bewolkt, droog	1
05-09-2016 / 06-09-2016	Late avond /nacht (vleermuizen)	13 °C	Onbewolkt	1
03-10-2016 / 04-10-2016	Late avond /nacht (vleermuizen)	11 °C	Half bewolkt, droog	1-3

Tabel 1
Data en weersomstandigheden veldbezoeken

2 Resultaten van het veldonderzoek

Vogels

Huismus

Ten zuidoosten van locaties Binnen nummer 15-17 en 19 is op twee locaties een concentratie huismussen waargenomen. Het betreffen twee groepen huismussen van circa vijf broedparen. In het plangebied zelf zijn geen nesten aangetroffen van de huismus. In deelgebied Binnen 15-17 werden foeragerende huismussen aangetroffen. Het maximale aantal betrof 3 tot 4 stuks. De huismussen foerageerden met name in de stallen. De mussen waren afkomstig uit de groep ten zuidoosten van het plangebied. De huismussen werden ook in de nabije omgeving foeragerend waargenomen. Het plangebied maakt onderdeel uit van het foerageergebied, echter is op basis van het aantal huismussen en de vliegbewegingen vastgesteld dat het plangebied geen wezenlijk onderdeel uitmaakt als foerageergebied. Bij de herinrichting blijft voldoende foerageerbiotoop aanwezig.

Steenuil

Tijdens het vleermuizenonderzoek zijn de aanwezige steenuilen in het plangebied vrij regelmatig aangetroffen, zowel op de schuur met het nest als op nokken van schuren en boerderijen ten zuidoosten van het plangebied. In overige delen van het plangebied zijn geen steenuilen aangetroffen. De uilen verbleven op vrij korte afstand van het nest in de schuur ter hoogte van Binnen nummer 19, waarbij ook een duidelijke interesse was voor de erven aan de overzijde van de weg. In september waren de steenuilen rond middernacht het meest actief. Het territorium van de steenuilen strekt zich in ieder geval uit in zuidoostelijke richting. Ondanks, dat tijdens de nachtelijke bezoeken geen steenuilen in deelgebied Binnen 15-17 zijn aangetroffen, mag verwacht worden dat de uilen ook hier af en toe foerageren. Dit, omdat de afstand vrij gering is (circa 120 meter). In de nabij omgeving van het plangebied zijn tijdens het onderzoek geen steenuilen gezien of gehoord. Navraag bij de uilenwerkgroep zal duidelijkheid geven over de aanwezigheid van steenuilen in de ruimere omgeving. Ten zuidwesten van kasteel Dussen en nabij de Dorpsstraat worden regelmatig steenuilen gezien en gehoord (eigen waarneming J. van Suijlekom). Doordat vermoedelijk geen bezette territoria nabij het gekende nest aanwezig zijn, zijn binnen het plangebied voldoende alternatieven te bieden bij sloop van de schuur. Doordat het foerageerbiotoop grotendeels behouden blijft, zijn in principe geen negatieve effecten op de steenuil te verwachten. Echter is het noodzakelijk een mitigatieplan op te stellen voor het behoud van de functionaliteit van het plangebied voor de steenuil en het bieden van een geschikt alternatief. Voorafgaand aan de sloop van de schuur is een ontheffing nodig. Indien tijdig alternatieve nestlocaties worden aangeboden, bestaat de kans dat de steenuilen spontaan een nieuwe locatie betrekken.

Vleermuizen

Tijdens het onderzoek werden vijf soorten vleermuizen waargenomen: de gewone dwergvleermuis prominent en in lage aantallen de laatvlieger en de ruige dwergvleermuis. Incidenteel zijn de gewone grootoorvleermuis en de rosse vleermuis aangetroffen. Met “het voorjaar”

worden de ronden in mei t/m juli bedoeld en met “het najaar” de bezoeken in september / begin oktober. Het laatste bezoek was gepland in de laatste week van september. Echter is deze door slechte weersomstandigheden en de aanmerkelijk betere voorspellingen een week later uitgesteld tot begin oktober. Alle bezoeken zijn onder gunstige omstandigheden uitgevoerd.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is het gehele seizoen nabij het plangebied in lage aantallen en in de omgeving in redelijke tot grote aantallen aangetroffen.

Verblijfplaatsen

In alle deelgebieden werd het gehele seizoen slechts een laag aantal gewone dwergvleermuizen waargenomen. Verblijfplaatsen zijn niet aangetroffen in het plangebied. Bij de locatie Binnen nummer 7 waar in 2015 sporen zijn aangetroffen van vleermuizen werd geen activiteit vastgesteld. De vleermuizenkeutels waren nog steeds aanwezig. Het betreft een verlaten verblijfplaats uit het verleden. In de directe omgeving van het plangebied boven de Dussen en de begeleidende laanbomen werd in het voorjaar een groot tot zeer groot aantal jagende dieren vastgesteld (zie ook hier onder bij het kopje foerageergebied). Doordat de dieren reeds kort ná zonsondergang aanwezig waren, is er in de nabije omgeving vrij zeker een grotere kraamgroep aanwezig. De locatie kon niet worden vastgesteld, mede doordat de aandacht logischerwijs was gericht op het plangebied zelf.

In het najaar was het aantal dieren in de omgeving en nabij de randen van het plangebied aanmerkelijk lager. Op een viertal locaties boven de Dussen en de Binnen / laanbomen werden baltende mannetjes aangetroffen van de gewone dwergvleermuis (zie figuur 3). De dieren baltsten met name boven het water (de Dussen) en de weg. Af en toe werden woningen in

Figuur 3

Aangetroffen functies gewone dwergvleermuis

Vlak blauw= zone aangetroffen baltsend mannetje gewone dwergvleermuis (paarterritorium). Vlak groen = belangrijk foerageergebied gewone dwergvleermuis. .

de omgeving van het plangebied op kortere afstand genaderd, echter kon op basis van het gedrag in drie gevallen niet worden vastgesteld op welke plaats de paarverblijven zich exact bevonden. Bij één woning aan Binnen 11a werden in september naast een baltsend mannetje zwermdende dieren aangetroffen. Hier bevindt zich vrij zeker een paarverblijf van de gewone dwergvleermuis. Relaties met het plangebied zijn niet aangetoond. De aanwezigheid van verblijfplaatsen in de omgeving is voor de plannen niet relevant.

Foerageergebied en vliegroutes

In en nabij het plangebied zelf was het aantal dieren zoals reeds vermeld, laag tot zeer laag. Nabij alle deelgebieden werd met name nabij de randen af en toe een jagende gewone dwergvleermuis aangetroffen. Voor korte duur werd ook in een stal ter hoogte van nummer 15 door een tweetal dieren gejaagd. Er is geen sprake van een voor vleermuizen wezenlijke functie. Ter hoogte van de Dussen ten zuiden van het plangebied werd met name in het voorjaar een groot tot zeer groot aantal jagende dieren aangetroffen. Over de gehele lengte van de in figuur 3 aangegeven zone betrof dit naar schatting maximaal 100 - 150 individuen tegelijkertijd. Naast jagende gewone dwergvleermuizen werden ook regelmatig passerende dieren waargenomen. De omgeving van de Dussen heeft ook een belangrijke functie als vliegroute. Doordat de plannen zijn beperkt tot het plangebied zelf, worden geen effecten op deze aangetroffen functies verwacht. De plannen hebben geen invloed op vleermuizen in de omgeving.

Ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis is in lage aantallen nabij de randen van het plangebied en boven de Dussen foeragerend waargenomen. Verblijfplaatsen en/of overige belangrijke functies zijn niet aangetoond.

Laatvlieger

De laatvlieger is verspreid in de omgeving in lage aantallen waargenomen. Nabij kasteel Dussen betrof dit op enig moment een drietal dieren tegelijkertijd. Verblijfplaatsen en/of overige belangrijke functies zijn niet aangetoond.

Rosse vleermuis en de gewone grootoorvleermuis

De rosse vleermuis en de gewone grootoorvleermuis zijn slechts éénmaal in de omgeving jagend waargenomen. Verblijfplaatsen en/of overige belangrijke functies zijn niet aangetoond.

3 Conclusie en advies

Conclusie

De huismus

Het plangebied, deellocatie Binnen nummer 15, heeft enige functie als foerageergebied voor de huismus. Doordat in de omgeving voldoende foerageergebied aanwezig blijft, is geen sprake van een negatief effect op de aanwezige huismussenpopulatie in de omgeving.

De Steenuil

Ook in 2016 is de aanwezigheid van de steenuil in het plangebied aangetoond. Het kop-petje jaagt in het plangebied zelf nabij de gekende nestlocatie en ten zuidoosten van het plangebied. Aangenomen wordt, dat ook af en toe wordt gejaagd nabij deelgebied Binnen 15-17. Zowel het nest als de functionele leefomgeving van de steenuil zijn jaarrond en strikt beschermd. Door de sloop van de schuur wordt een nestlocatie van de steenuil weggenomen. Doordat vermoedelijk geen bezette territoria nabij het gekende nest aanwezig zijn, zijn binnen het plangebied voldoende alternatieven te bieden bij sloop van de schuur. Daar het foerageerbiotoop grotendeels behouden blijft, zijn in principe geen negatieve effecten op de steenuil te verwachten. Echter is het noodzakelijk een mitigatieplan op te stellen voor het behoud van de functionaliteit van het plangebied voor de steenuil en het bieden van een geschikt alternatief. Voorafgaand aan de sloop van de schuur is een onthef-fing nodig. Indien tijdig alternatieve nestlocaties worden aangeboden, bestaat de kans dat de steenuilen spontaan een nieuwe locatie betrekken.

Vleermuizen

In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. De plannen hebben geen invloed op aanwezige dieren in de omgeving.

Overige natuurwaarden / overig advies

Het plangebied heeft zoals is aangetoond functie voor algemene broedvogels. Het advies uit de quickscan inzake broedvogels algemeen blijft van kracht.

Nieuwe Wet Natuurbescherming

Per januari 2017 treedt de nieuwe Wet Natuurbescherming in werking. Voor de steenuil en vogels algemeen geldt dan een gelijkwaardige strikte bescherming en blijft onderhavig advies van toepassing.

Advies

Steenuil

Geadviseerd wordt voorafgaand aan de ingrepen een mitigatieplan op te stellen met meer in detail de te nemen maatregelen. Het mitigatieplan kan gezamenlijk met dit rapport dienen voor het aanvragen van de ontheffing. Een plan van Aanpak dient eveneens in het mitigatieplan te worden opgenomen. Door een ecoloog bij alle fasen te betrekken kan worden toegezien op een juiste uitvoer. In het mitigatieplan dient in ieder geval het volgende te worden opgenomen:

- » Het bieden van een duurzaam alternatief in de vorm van minimaal twee vervangende steenuilenkasten, die worden aangeboden op een geschikte locatie binnen het huidige territorium. Dit vindt plaats ruim voorafgaand aan de sloop (bij voorkeur één seizoen).
- » De werkzaamheden worden afgestemd op de aanwezige steenuilen door rekening te houden met de kwetsbare periode (broedseizoen);
- » Afstemming van de toekomstige inrichting op de functie van het plangebied voor de steenuil, door voldoende behoud van aanwezige groenelementen.

Het is de overweging waard zo spoedig mogelijk vervangende kasten in het plangebied te plaatsen of in de directe omgeving. De kans bestaat dat de steenuilen spontaan deze nieuwe voorzieningen betrekken.

Broedvogels algemeen

Het advies uit de quickscan in zake broedvogels algemeen blijft van kracht:

“Doordat de kans bestaat dat broedende vogels aanwezig zijn, wordt aanbevolen zowel sloop als het grondwerk bij voorkeur uit te voeren buiten het broedseizoen: ná half juli en vóór half maart. Het broedseizoen van vogels loopt globaal van half maart tot half juli. Dit is echter indicatief en vogels kunnen ook eerder of later broeden. Ook buiten deze periode zijn broedende vogels beschermd. Het verstoren van broedende vogels is conform de Flora- en faunawet niet toegestaan.”

Buro Maerlant BV Dorpsstraat 17 4271 AA Dussen

T 085 877 86 85

E info@BuroMaerlant.nl | www.BuroMaerlant.nl

KvK 63036371

Dussen Binnen drie locaties

Notitie nader onderzoek broedvogels en vleermuizen 2016